

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.09.2004, sp. zn. 29 Odo 1173/2003, ECLI:CZ:NS:2004:29.ODO.1173.2003.1

Číslo: 7/2006

Právní věta: Z přiměřeného použití ustanovení § 163a odst. 4 obch. zák. pro společnost s ručením omezeným (§ 109 odst. 3 obch. zák.) vyplývá, že při zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným musejí být peněžité vklady na zvýšení základního kapitálu splaceny na zvláštní účet u banky, který za tím účelem společnost zřídí na své jméno. Banka neumožní disponovat se splacenými vklady na tomto účtu dříve, než bude zvýšení základního kapitálu zapsáno do obchodního rejstříku, ledaže je prokázáno, že jde o vrácení vkladů upisovatelům.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.09.2004

Spisová značka: 29 Odo 1173/2003

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Obchodní společnost

Předpisy: § 109 odst. 3 předpisu č. 513/1991Sb.
§ 163a odst. 4 předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 23. 6. 2003 potvrdil Vrchní soud v Praze usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 2. 2002 ve výrocích, kterými tento soud zamítl návrh na povolení zápisu změny výše vkladů společníků a výše základního kapitálu společnosti proto, že „E.“ spol. s r. o. nedoložila, že došlo ke splacení základního kapitálu na zvláštní účet ve smyslu ustanovení § 109 odst. 3 v návaznosti na ustanovení § 163a odst. 4 obch. zák. Ve výroku, kterým soud zamítl návrh na povolení zápisu změny výše obchodních podílů společníků, odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V odůvodnění svého usnesení odvolací soud uvedl, že jednou z podmínek pro povolení zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku je, že vklady na toto zvýšení byly v zákonem požadované výši splaceny. Z ustanovení § 109 odst. 3 obch. zák., které odkazuje na přiměřené použití ustanovení § 163a odst. 4 obch. zák., vyplývá, že peněžité vklady (tedy i peněžité vklady na zvýšení základního kapitálu) musí být splaceny na zvláštní účet u banky s omezenou dispozicí s vklady na něj složenými.

Názor společnosti, že ustanovení 109 odst. 3 obch. zák., které odkazuje na přiměřené použití ustanovení § 163a odst. 4. obch. zák., se nevztahuje na peněžité vklady na zvýšení základního kapitálu, shledal odvolací soud nesprávným. Dovodil, že právě z odkazu na přiměřené použití ustanovení § 163a odst. 4 obch. zák. vyplývá zákonem daný způsob splácení peněžitých vkladů, tedy splacení na zvláštní, za tím účelem zřízený účet u banky. Protože společnost přes výzvu soudu takový způsob splacení nedoložila, soud prvního stupně právem její návrh na povolení změny výše vkladů společníků a výše základního kapitálu společnosti zamítl.

Proti usnesení odvolacího soudu podali všichni účastníci řízení dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázali na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odstavec 3, co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

V odůvodnění dovolání uvedli, že způsob, jakým se zvyšuje základní kapitál společnosti s ručením omezeným, upravuje ustanovení § 142 a násl. obch. zák., které neodkazuje na ustanovení § 109 obch. zák. a ani nestanoví povinnost splácet peněžité vklady na zvláštní účet společnosti.

Dále pak dovolatelé dovozují, že ustanovení § 109 odst. 3 obch. zák. se týká pouze nepeněžitých vkladů, což plyne z jeho první věty, která stanoví, že „Mají-li být poskytnuty nepeněžité vklady na splacení vkladu, musí být ve společenské smlouvě nebo v písemném prohlášení o zvýšení vkladu nebo v prohlášení o převzetí vkladu (§ 143 odst. 6) uveden předmět nepeněžitého vkladu a částka, kterou se započítává na vklad společníka.“ Ustanovení § 163a odst. 3 a 4 obch. zák. se týká pouze splácení emisního kursu při založení společnosti a obsahuje úpravu vztahující se k peněžitým i nepeněžitým vkladům. Zákonodárce právě tím, že odkázal na přiměřené použití těchto ustanovení ve vazbě na ustanovení § 109 odst. 3, nikoli na celý § 109, odstranil, mimo jiné, nepřesnost či nepatřičnost plynoucí z toho, že § 163a odst. 3 a 4 upravuje i to, co se ustanovení § 109 odst. 3 obch. zák. netýká. Pokud by měl zákonodárce jiný úmysl, stačilo například zařadit odkaz jako samostatný, čtvrtý odstavec § 109, soudí dovolatelé. Dále pak dovolatelé dovozují, že použití ustanovení § 163a odst. 3 a 4 obch. zák. pro splacení vkladů na zvýšení základního kapitálu akciové společnosti umožňuje zákon pouze odkazem v § 204 obch. zák. Právní úprava zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným na toto ustanovení neodkazuje, proto je pro zvýšení základního kapitálu této společnosti nepoužitelné.

Dovolatelé navrhují, aby odvolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka mají po právní stránce zásadní význam. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Teprve kladným závěrem dovolacího soudu se stává dovolání přípustným.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, se jedná zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu má zásadní právní význam pouze tehdy, jestliže je v něm řešena právní otázka, která má zásadní právní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu – srov. Bureš, Drápal, Krčmář, Mazanec, Občanský soudní řád komentář, II. díl. s. 1047).

Zásadní právní význam dovolací soud shledává v řešení otázky, zda musí při zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným společníci splácet peněžité vklady na zvláštní účet u banky ve smyslu ustanovení § 163a odst. 4 obch. zák.

Celé ustanovení § 109 obch. zák. upravuje vklady společníků do základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, a to jak vklady při založení společnosti, tak vklady při zvýšení základního kapitálu. Tento závěr lze učinit z celé dikce tohoto ustanovení. Zatímco v těch jeho částech, kde je určitá formulace obecně použitelná jak pro vklady při založení společnosti, tak pro vklady při zvýšení základního kapitálu, se používá jednotná formulace, tam, kde formulace obecně použitelná není, se používá formulace oddělené. Tak formulace odstavce 2 je použitelná jak pro vklady při založení společnosti, tak pro vklady při zvýšení základního kapitálu, formulace první věty odstavce 3 zcela zřetelně rozlišuje mezi vklady při založení společnosti a vklady při zvýšení základního kapitálu, neboť v tomto případě stejnou formulaci – vzhledem k rozdílnému postupu – použít nelze. Shodnou formulaci používá zákon i ve druhé větě odstavce 3 – je použitelná jak pro vklady při založení společnosti, tak pro vklady při zvýšení základního kapitálu. Přitom dovozovat, že ze začlenění odkazu na přiměřené použití ustanovení § 163a odst. 3 a 4 obch. zák. do § 109 odst. 3 obch. zák. plyne, že se vztahuje pouze na nepeněžité vklady, neboť tento odstavec upravuje pouze tyto vklady, nelze, a to vzhledem k obsahu odkazovaných ustanovení. Zatímco ustanovení § 163a odst. 3 obch. zák. upravuje pouze problematiku nepeněžitých vkladů, když stanoví, jak nakládat s rozdílem mezi hodnotou nepeněžitého vkladu a jmenovitou hodnotou akcií vydávaných vkladateli jako protiplnění, ustanovení odstavce 4 téhož paragrafu se zcela zřetelně vztahuje pouze ke vkladům peněžitým, když upravuje jejich splacení na zvláštní účet u banky a možnost dispozice s nimi. Ze začlenění odkazu na ustanovení § 163a odst. 4 do třetího odstavce § 109 obch. zák. tedy nelze dovodit, jak to činí dovolatelé, že se vztahuje pouze na nepeněžité vklady, neboť pro tyto vklady je použít nelze.

Pokud pak dovolatelé dovozují z toho, že v úpravě zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením

omezeným není začleněn odkaz na ustanovení § 109 odst. 3 obch. zák. obdobně, jak je tomu v právní úpravě akciové společnosti, (kde by podle dovolatelů bez tohoto odkazu nebylo toto ustanovení použitelné), nepoužitelnost tohoto ustanovení pro zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, není jejich závěr správný. Ustanovení § 163a obch. zák. je začleněno do druhého oddílu úpravy akciové společnosti v obchodním zákoníku, který upravuje založení a vznik akciové společnosti. Proto není bez dalšího použitelné pro úpravu zvýšení základního kapitálu této společnosti, zařazenou v oddílu pátém. Naproti tomu ustanovení § 109 odst. 3 obch. zák. je zařazeno do prvního oddílu úpravy společnosti s ručením omezeným, obsahujícího základní ustanovení její úpravy, a je tedy použitelné pro celou další úpravu - není-li dále stanoveno jinak.

Protože úprava zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným úpravu splácení vkladů neobsahuje, použije se úprava v ustanovení § 109 odst. 3 obch. zák.

Pro úplnost je třeba dodat, že úprava splácení vkladů na zvýšení základního kapitálu akciové společnosti je poněkud nelogická, neboť nejen že v ustanovení § 204 odst. 1 obch. zák. odkazuje na přiměřené použití úpravy celého § 163a obch. zák., tedy i jeho čtvrtého odstavce, ale v § 204 odst. 2 výslovně upravuje způsob splácení vkladů na zvýšení základního kapitálu, což je, vzhledem k uvedenému, zcela nadbytečné.

Stejný závěr, k jakému Nejvyšší soud dospěl gramatickým a systematickým výkladem posuzovaných ustanovení obchodního zákoníku, lze učinit i z výkladu teleologického. Účelem ustanovení § 163a odst. 4 (a rovněž § 204 odst. 1 a 2) obch. zák. je zcela nepochybně chránit investory, popřípadě menšinové společníky jako vkladatele, před tím, že společnost použije peněžité vklady před zápisem společnosti či zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku a nedojde-li následně k takovému zápisu, nebude mít prostředky na vrácení vkladů. Při zvýšení základního kapitálu se tento efekt ještě zvýrazňuje, neboť k základnímu cíli přistupuje ještě ochrana třetích osob, poněvadž předčasné použití prostředků, které bude muset společnost následně vracet, může vést k destabilizaci ekonomických poměrů společnosti a tím k ohrožení pohledávek třetích osob za touto společností. Není žádného důvodu odpírat investorům či společníkům anebo třetím osobám takovou ochranu při zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným a přiznávat ji jen při jejím založení. Rejstříkový soud proto postupoval správně, zamítl-li návrh na povolení zápisu zvýšení základního kapitálu (a související zápis změny výše vkladů) do obchodního rejstříku poté, co navrhovatelka neprokázala splnění podmínek ustanovení § 109 odst. 3 a § 163a odst. 4 obch. zák.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je správné, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, věta první, o. s. ř. zamítl.